

TRIO VOOR KLARINET, ALTVIOOL EN PIANO

Bram Van Camp

HARMONISCHE ANALYSE door de componist

Het trio werd geanalyseerd volgens de set-theorie van Allen Forte (zie *The structure of atonal music*).

Het volledige stuk is harmonisch te herleiden tot het hexachord 6-Z6 en diens complement 6-Z38.

1. Subset-relaties

In de compositie worden de subsets van deze hexachorden zelfstandig gebruikt.

De zelfstandig gebruikte subsets zijn de:

- trichords: 3-1, 3-2, 3-3, 3-4, 3-5
¹: in de tabel komen nog andere subsets voor maar deze werden niet zelfstandig gebruikt. Zij kunnen echter wel in het stuk voorkomen als subset van een groter tetrachord, pentachord of grotere groepering)
- tetrachords: 4-1, (4-3*), 4-4, 4-5, 4-6, 4-7, 4-8, 4-9, 4-Z15, 4-16, 4-Z29
¹: idem trichords.
²: Set 4-3 is geen rechteekse subset van 6-Z6 of 6-Z38, maar wordt wel zelfstandig gebruikt, zie 3.)
- pentachords: (5-1*), 5-6, 5-7
¹: idem trichords en tetrachords.
²: Set 5-1 is geen rechteekse subset van 6-Z6 of 6-Z38, maar wordt wel zelfstandig gebruikt, zie 3.)

2. Similariteitsrelaties

Sets die een gemeenschappelijke *subset* hebben of in Rp-relatie staan met de hoofdsets 6-Z6 en/of 6-Z38, sets die een gemeenschappelijke *interval-klasse* hebben of in Z-, R₀-, R₁- of R₂-relatie staan met de hoofdsets 6-Z6 en/of 6-Z38, krijgen dikwijls ook een zelfstandige functie binnen de compositie.

Ziehier de zelfstandig gebruikte sets die in similariteitsrelatie staan met de subsets van de hoofdsets:

Gebruikte set	Gemeenschappelijke subset met 6-Z6 en/of 6-Z38	Similariteitsrelatie
6-Z44 (staat in Z-relatie met 6-Z19)	5-20 4-7 4-8 4-16	(R ₀ , Rp) R ₀ R ₀ R ₀
6-7	5-7	(R ₂ , Rp)
6-20	4-7 4-20	R ₀

De vernoemde sets zijn de enigen in deze relatie tot de hoofdsets die zelfstandig worden gebruikt. Dit wil zeggen dat op deze plaatsen in de compositie er geen andere harmonische analyse mogelijk is (bvb d.m.v. een subset-relatie of complementaire relatie). Dit sluit echter niet uit dat er andere sets die in similariteitsrelatie staan met de hoofdsets (zie tabellen), niet voorkomen in de compositie. Zij zijn echter van minder belang daar er hier reeds een andere (sterkere) relatie zal optreden (bvb subset-relatie).

Complementaire relaties

Vermits de hoofdset 6-Z6 als evenwaardig wordt beschouwd aan zijn complement 6-Z38 en vermits zij beiden zelfstandig worden gebruikt, kunnen we de complementen van de subsets ook als evenwaardig beschouwen aan hun oorspronkelijke sets en hen zelfstandig gebruiken. Opvallende complementaire relaties zijn:

-trichords:	3-5	met nonachord:	9-5
-pentachord:	5-5	met hexachord:	7-5
	5-7	met hexachord:	7-7

De vernoemde relaties zijn enkel bijkomstig vermits ze niet echt nodig zijn om het tonenmateriaal te definiëren. In de bewuste passages (m 42-43, m 60-61 voor 9-5, m 128-135 voor 7-7, m 10 en m 193-197 voor 7-5) wordt het tonenmateriaal reeds door andere relaties (bvb : subset- of (R_2 , Rp)-relatie) gedefiniëerd.

Het zou best kunnen dat in andere passages ook sprake is van zulke complementaire relaties, maar als er reeds een duidelijk verband bestaat tussen de tonen (bvb d.m.v. een subset-relatie), is dat dus van geen belang.

Subset van een complementaire relatie

Ook een subset van het complement van een subset wordt als zelfstandige set gebruikt. Dit gebeurt enkel in twee uitzonderlijke gevallen :

4-3	subset van	8-4, 8-5, 8-7, 8-8, 8-Z15
	zelfs ook van	6-Z10, 6-Z19, 6-Z24 (similariteitsrelatie)
5-1	subset van	7-6, 8-4, 8-5, 8-7, 8-8, 8-Z15

Oorspronkelijk werden deze sets verklaard als combinatie van verschillende subsets van de hoofdsets (5-1 ontstaat door twee ineenschuivende 4-1, 4-3 ontstaat onder andere door 4-1 en 4-5). Je kan zeggen dat ze stilaan een eigen leven zijn gaan leiden binnen de compositie en deel zijn geworden van het thematisch herkenbaar materiaal.